

DUES COSTELLES DE BALENA A SANT MAGÍ DE LA BRUFAGANYA

Montse Rumbau

Dues costelles de balena, dues costelles molt grans, al santuari de Sant Magí. Però, què hi fan dues costelles de balena en plena serra de la Brufaganya, a l'interior del país, en una zona que fins no fa tants anys era inhòspita, amb boscos espessos, i mal comunicada, amb camins impracticables quan plovia molt o nevava?

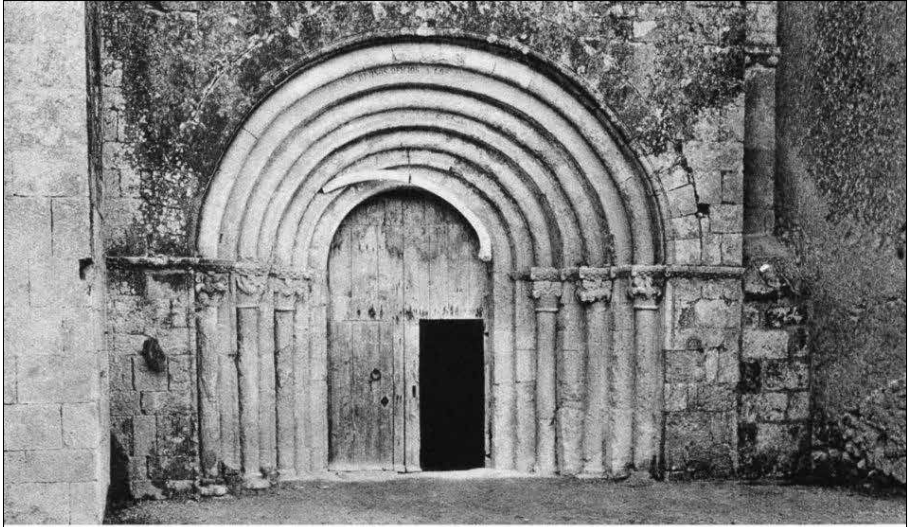
Algú les va portar, algú les devia oferir al Santuari com a exvot, potser en agraïment per no haver mort per la topada de la seva embarcació amb una balena. Potser les van portar perquè van ser capaços de matar una balena sense haver-los passat res. Potser per haver sobreviscut a un naufragi o temporal. Fos el que fos el que va passar, van agafar dues costelles un cop l'animal estava mort i les van portar a Sant Magí.

Però no només n'hi havia a St. Magí, també a la catedral de Barcelona, a St. Martí de Sarroca, a la de Prats de Molló, també a Sant Llorenç de Munt, aquesta hi va ser fins a la Guerra dels francesos, a l'església del poble de St. Pere Sallavina, que diuen que té 4 m d'alçada i 100 kg

i que la va portar un almirall fill del poble des de Sardenya, i en algunes esglésies més. Les tenien a l'exterior, damunt dels portals. A Pollença, el 1385, ja consta en el llibre de Clavaria de l'Arxiu Municipal, que hi ha una costella de balena penjada d'una cadena fora del temple parroquial, damunt del portal Major.

Potser no eren exvots, potser les tenien com una cosa extraordinària. Les balenes són els animals més grans que existeixen, i la seva presència, si alguna d'elles embarrancava en alguna platja com a la de Barcelona, o en alguna altra, devia despertar la perplexitat de tots els que l'anaven a veure. Al no haver-hi tradició de balenes a casa nostra, tenir algun os de balena havia de ser molt valorat i apreciat. Era una cosa insòlita, un prodigi de la naturalesa.

A Catalunya no es caçaven balenes, però sí que hi havia molta tradició al País Basc, tradició que es remuntava a èpoques molt remotes. Molts pobles tenen motius baleners als seus escuts, com Lekeitio, Zarautz, Ondarroa, Getaria, Mutriku, Hondarribia, Bermeo. Al segle XVI va ser

91 PANADÉS.-PORTAL DE LA ESGLESIA ROMÀNICA DE SANT MARTÍ SARROCA

CLIXÉ DE NARCÍS CUYÀS

l'època més important i més expansiva de les captures i de la comercialització, que es va mantenir fins al segle XVIII. Quan ja no hi havia balenes a les seves costes, van anar fins a Terranova, sobretot a partir del segle XVI. Els pescadors bascos tenien molta fama de ser uns mariners amb molta experiència. No tots els vaixells que anaven a Terranova tornaven, els gels i les tempestes feia que alguns s'enfonsessin.

De mariners catalans que caçaven balenes fora del Mediterrani, alguns en pesquers bascos, també n'hi havien. Potser algun d'aquests mariners va ser qui va portar les costelles a St. Magí. Qui sap!

L'inventari de St. Magí

El 1603, quan van arribar els monjos dominics a St. Magí, de les primeres coses que van fer va ser fer un inventari. I en aquest inventari ja hi consten les dues costelles. Per tant qui les va portar i oferir al Sant com un exvot, o com una cosa extraordinària, ho va fer abans del 1603.

En l'inventari hi consten molts objectes, sembla que tot estava exposat com si fos un petit museu, a la sagristia i també a l'església. Ho explica Mn. Segura en la seva història de St. Magí que va ser escrita el 1877, i publicada per l'ACBS a Sta. Coloma de Queralt el 1994.

Hi ha peces litúrgiques, algunes de molt valor, una creu de plata dins d'un armari també de plata, una custòdia també de plata, així com calzes, encenser, candelles, vera creu, reliquiari ... tovallola de seda, tovallola de fil, tovallola morisca ... casulles ... una capa morisca vella ... mantellets ... missals ... candelers ... una campaneta de taula per a tocar en llevar a Déu ... Sants ... llànties ... quadres ... llibres de pergami ... de tot.

I sobre el portal de l'església: dues costelles de balena.

També anomenen tota la roba que hi ha a la casa: mantes, llençols, coixineres, torcaboques (tovallons), tovalles, vànoves, i també els mobles i altres estris, com unes balances de carnisseria, amb canastró vell i amb pesos de pedra.

Realment, el més sorprenent: les dues costelles de balena damunt del portal de l'església. El primer que veien els veïns i els pelegrins que pujaven a St. Magí quan anaven a l'església, eren les dues costelles.

Et venen ganes de saber qui les va portar, si van ser una o més persones, perquè ho van fer, quina història hi ha al darrere, o quins drames ... Però tot això, ja no ho sabrem mai.